

ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞI SEKTÖR RAPORU 2024

HAZIRLAYAN

FUNDA HANİFE AKSOY
AR-GE VE YÖNETİM SİSTEMLERİ MEMURU

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	4
ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞININ BESİN DEĞERİ	4
ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞININ İNSAN SAĞLIĞI BAKIMINDAN ÖNEMİ	5
COĞRAFİ İŞARETLİ AYDIN MEMECİK ZEYTİNİ VE ZEYTİNYAĞI	5
COĞRAFİ İŞARETLİ AYDIN YAMALAK SARISI ZEYTİNİ.....	5
ZEYTİNİN KULLANIM ALANLARI	5
ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞI ÜRETİMİ	6
DÜNYA'DA ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞI ÜRETİMİ	6
DÜNYA'DA ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞI TÜKETİMİ.....	7
TÜRKİYE'DE ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞI ÜRETİMİ	9
AYDIN'DA ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞI ÜRETİMİ.....	9
ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞI TİCARETİ.....	13
DÜNYA'DA ZEYTİN İHRACATI	13
DÜNYA'DA ZEYTİNYAĞI İHRACATI	13
DÜNYA ZEYTİN İTHALATI	14
DÜNYA ZEYTİNYAĞI İTHALATI	15
TÜRKİYE ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞI İHRACATI	15
SEKTÖRE DAİR SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	17
Dünya	17
Türkiye.....	17
Aydın.....	19

<i>Tablo 1: Sofralık Zeytin Besin Değeri (Aydın Ticaret Borsası Laboratuvarı)</i>	<i>4</i>
<i>Tablo 2: Zeytinyağı Bileşenleri (Aydın Ticaret Borsası Laboratuvarı)</i>	<i>5</i>
<i>Tablo 3: Dünya Zeytin Üretimi (Bin Ton) (International Olive Oil Council)</i>	<i>7</i>
<i>Tablo 4: Dünya Zeytinyağı Üretimi (Bin Ton) (International Olive Oil Council)</i>	<i>7</i>
<i>Tablo 5: Dünya Zeytin Tüketimi (Bin Ton) (International Olive Oil Council)</i>	<i>8</i>
<i>Tablo 6: Dünya Zeytinyağı Tüketimi (Bin Ton) (International Olive Oil Council)</i>	<i>8</i>
<i>Tablo 7: Türkiye Zeytinyağı Üretimi (Bin Ton) (International Olive Oil Council)</i>	<i>9</i>
<i>Tablo 8: Aydın-Türkiye Zeytin Üretimi (TÜİK)</i>	<i>10</i>
<i>Tablo 9: UZZK 2023/2024 Sezonu Türkiye Zeytin ve Zeytinyağı Rekolte Tahmini</i>	<i>11</i>
<i>Tablo 10: TÜİK Aydın İli İlçeleri 2019-2023 Zeytin Üretimi</i>	<i>12</i>
<i>Tablo 11: UZZK 2023/2024 Sezonu Aydın İli İlçeleri Zeytin-Zeytinyağı Rekolte Tahmini</i>	<i>13</i>
<i>Tablo 12: Dünya Zeytin İhracatı (1000 Ton) (International Olive Oil Council)</i>	<i>13</i>
<i>Tablo 13: Dünya Zeytinyağı İhracatı (1000 Ton) (International Olive Oil Council)</i>	<i>14</i>
<i>Tablo 14: Dünya Zeytin İthalatı (1000 Ton) (International Olive Oil Council)</i>	<i>15</i>
<i>Tablo 15: Dünya Zeytinyağı İthalatı (1000 Ton) (International Olive Oil Council)</i>	<i>15</i>
<i>Tablo 16: Türkiye Siyah Zeytin İhracatı (EİB)</i>	<i>16</i>
<i>Tablo 17: Türkiye Yeşil Zeytin İhracatı (EİB)</i>	<i>16</i>
<i>Tablo 18: Türkiye Zeytinyağı İhracatı (EİB)</i>	<i>17</i>

GİRİŞ

Zeytin (*Olea europaea* L.), Oleacea familyasına ait bir bitkidir ve anavatanı Yukarı Mezopotamya ve Güney Ön Asya'yı içine alan Güneydoğu Anadolu Bölgesi'dir. Zeytinin yayılışı üç ana rota üzerinden gerçekleşmiştir. İlk rota Mısır üzerinden Tunus ve Fas'a, ikincisi Anadolu boyunca Ege adaları, Yunanistan, İtalya ve İspanya'ya, üçüncüsü ise İran üzerinden Pakistan ve Çin'e doğru olmuştur. Zeytinin kültüre alınması ve ıslahı öncelikle Samiler tarafından gerçekleştirilmiştir.

Zeytin, tarih boyunca Akdeniz havzasında kurulan medeniyetlerin önemli bir parçası olmuştur ve kısa sürede Asya, ardından Amerika ve daha sonra dünyanın diğer bölgelerine yayılmıştır. Ancak zeytinin Yunanistan ve Ege Adaları'ndan önce Anadolu'da üretildiği ve buradan yayıldığı tezi en güçlü olanıdır.

Türkiye, coğrafi konumu ve Akdeniz iklimi özellikleri sayesinde İtalya, İspanya, Yunanistan ve Tunus gibi diğer Akdeniz ülkeleriyle birlikte dünyanın önde gelen zeytin ve zeytinyağı üreticilerinden biridir. Zeytin ve zeytinyağı üretimi özellikle Ege ve Marmara bölgelerinde yoğunlaşmıştır. Aydın, İzmir, Muğla, Balıkesir, Manisa ve Çanakkale üretimin en yoğun olduğu illerimizdendir.

ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞININ BESİN DEĞERİ

Zeytin sofralık ve yağlık olmak üzere iki şekilde değerlendirilir. Sofralık zeytin, yeşil veya siyah olum safhalarında hasat edilip, salamura edilirse yeşil veya siyah sofralık zeytin olarak tüketime hazır hale gelir.

	Siyah Zeytin (40-50 adet)	Yeşil Zeytin (40-50 adet)
Enerji (kalori)	207	144
Yağ (g)	21,0	13,5
Karbonhidrat (g)	1,1	2,8
Protein (g)	1,8	1,5
Kalsiyum (mg)	77	90
Demir (mg)	1,6	2,0
Vitamin A (IU)	60	300
Vitamin B1 (mg)	0,02	0,02
Vitamin B2 (mg)	0,02	0,02
Niasin (mg)	0,2	0,1
Vitamin C (mg)	0	0

Tablo 1: Sofralık Zeytin Besin Değeri (Aydın Ticaret Borsası Laboratuvarı)

Yağ içeriği ile enerji miktarı siyah zeytinde yeşil zeytine göre daha yüksek iken, özellikle A vitamini, demir ve kalsiyum yönünden düşüktür.

Bileşenler	Yaklaşık Miktarı
Trigliseritler	98,50%
Doymuş Yağ Asitleri	14%
Tekli Doymamış Yağ Asitleri	72%
Çoklu Doymamış Yağ Asitleri	12%
Demir	0,64 mg
Vitamin E	150 mg /kg
Vitamin K	64,8 µg/kg

Bileşenler	Yaklaşık Miktarı
Polifenoller	300 mg /kg
Kolesterol	0

Tablo 2: Zeytinyağı Bileşenleri (Aydın Ticaret Borsası Laboratuvarı)

ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞININ İNSAN SAĞLIĞI BAKIMINDAN ÖNEMİ

Zeytinin besleyici değeri yüksektir; lif içeriği ve yüksek protein oranı ile vücut için gerekli olan aminoasitleri, özellikle lösin, aspartik asit ve glutamik asit gibi temel elementleri içerir. Ayrıca, doymamış yağ asitleri, vitaminler ve esas elementler de bulundurulur.

Sindirim bozuklukları, safra kesesi hastalıkları, özellikle bağırsak kanseri ve kalp rahatsızlıklarında etkili olan zeytinden en iyi faydayı elde etmek için acı olmayan çeşitlerin tüketilmesi ve yağının rafine olmayan, sızma zeytinyağı tercih edilmesi gerekmektedir.

Zeytinyağı; yüksek tansiyon, kolesterol, damar sertliği, mide ve bağırsak ülseri, romatizma, safra kesesi tembelliği, safra taşı, safra kanalı tıkanıklığı, karaciğer bozuklukları, kabızlık, kansızlık, gut hastalığı ve deri çatlamaları gibi birçok hastalığın tedavisinde önemli bir rol oynar. Çocuklarda beyin ve kemik gelişimini hızlandırır. Ayrıca, yaşlanma etkilerini azaltır, doku yenileme özelliği taşır ve kireçlenmeyi önlemede etkili olabilir. Cansız saçların güçlenmesine yardımcı olur ve unutkanlığı önler.

COĞRAFİ İŞARETLİ AYDIN MEMECİK ZEYTİNİ VE ZEYTİNYAĞI

16 Temmuz 2019 tarihinde C2018/082 başvuru numarası ile Türk Patent ve Marka Kurumu'na başvurulmuş "Aydın Memecik Zeytini", 07 Mayıs 2021 tarihinde Türk Patent ve Marka Kurumu ile ilgili kurumlar nezdinde tescillenmiştir. Avrupa Birliği'nde tescillenmesi için 12 Kasım 2021 tarihinde başvuruda bulunulmuş ve 12 Mart 2025 tarihi itibarıyla 2025/00470 sayılı Resmi yayımlanarak Avrupa Birliği'nde tescil edilen 31. ürün olmuştur.

04 Mart 2019 tarihinde C2018/025 başvuru numarasıyla Türk Patent Enstitüsü'ne yapılan 'Aydın Memecik Zeytinyağı' menşe adı başvurusu, 17 Eylül 2020 tescil edilmiştir. Aydın Ticaret Borsası, Avrupa Birliği'ne PDO-TR-02802 referans numarasıyla menşe adı koruması için başvurmuş ve başvuru sürecini başarıyla tamamlayarak 18 Ekim 2023 tarihinde Avrupa Komisyonu Resmi Gazetesi'nde ilan edilmiştir.

Aydın ilinde üretilen zeytinlerin %47'si Memecik çeşidine aittir ve Türkiye sofralık zeytin üretiminin %17,6'sını Aydın tek başına üretmektedir. Zeytin, kutsal kitaplarda "insan sağlığını koruyan mucize" olarak tanımlanmıştır ve antioksidan ve besleyici özellikleriyle bilinmektedir. Memecik zeytinini diğer türlerden daha fazla polifenol içerir ve kanser önleyici özelliklere sahiptir. Ayrıca, Aydın ilinin coğrafi özellikleri, iklimi ve toprak yapısı, Aydın Memecik Zeytin'i benzersiz kalite özelliklerine katkı sağlar. Menderes nehrinin suladığı topraklar ve dağlık arazilerin etrafını saran bitki örtüsü, zeytinin fenolik bileşenlerinin artmasına katkıda bulunur. Bu özellikler, zeytinin luteolin-7-glikozit, rutin, trans-sinamik asit, siyanidin-3-glikozit ve siyanidin-3-rutinosit gibi yüksek miktarlarda bulunmasını sağlar.

COĞRAFİ İŞARETLİ AYDIN YAMALAK SARISI ZEYTİNİ

"Aydın Yamalak Sarısı Zeytini", Aydın ilinde yetişen ve Türk Patent ve Marka Kurumu tarafından 21.04.2021 tarihinde tescillenen bir zeytin çeşididir. Bu çeşit, Aydın'ın Kuyucak ilçesine bağlı Yamalak beldesinden orijinlenmiştir ve Aydın ilinde yaygın olarak yetiştirilir. Aydın Yamalak Sarısı Zeytini, diğer çeşitlere göre daha erkenci olup, yeşil olum dönemi Eylül ayının son haftası ve Ekim ayının ilk haftası arasındadır. Bu erken hasat özelliği, Aydın Yamalak Sarısı Zeytinini piyasa koşullarına yön veren bir ayrıcalık sağlar.

ZEYTİNİN KULLANIM ALANLARI

Zeytin, çok yönlü bir ürün olduğu için çeşitli alternatif ürünler üretmek için kullanılabilir. İşte zeytin ile yapılan bazı alternatif ürünler:

- 1. Zeytinyağı:** Zeytinin en yaygın olarak kullanılan alternatif ürünlerinden biridir. Zeytinlerin preslenmesiyle elde edilen zeytinyağı, mutfaklarda pişirme, salata sosu ve marinatlar için kullanılır. Aynı zamanda kozmetik ve kişisel bakım ürünlerinde de yaygın olarak kullanılmaktadır.
- 2. Yeşil Zeytin:** Zeytinlerin doğrudan tüketilebilir hale getirilmesiyle elde edilen bir üründür. Yeşil zeytinler, tuzlu su veya turşu içinde saklanarak veya farklı şekillerde işlenerek çeşitli lezzetler elde edilebilir.
- 3. Siyah Zeytin:** Zeytinlerin olgunlaştıktan sonra işlenmesiyle elde edilen siyah zeytinler, yeşil zeytinlere göre farklı bir tat profiline sahiptir. Siyah zeytinler de doğrudan tüketilebilir veya çeşitli yemeklerde kullanılabilir.
- 4. Zeytin Ezmesi:** Zeytinlerin ezilerek veya öğütülerek yapılan bir ezmedir. Zeytin ezmesi, ekmek üzerine sürülerek veya mezelerde kullanılarak tüketilir.
- 5. Zeytin Çekirdeği Ekstraktı:** Zeytin çekirdeklerinden elde edilen ekstraktlar, antioksidan özelliklere sahip olabilir ve sağlık takviyelerinde kullanılabilir.
- 6. Zeytin Yaprak Ekstraktı:** Zeytin yapraklarından elde edilen ekstraktlar, sağlık açısından faydalı özelliklere sahiptir ve takviye olarak kullanılabilir.
- 7. Zeytin Reçeli:** Zeytinin tatlı bir şekilde işlenmesiyle elde edilen bir reçeldir. Zeytin reçeli, genellikle kahvaltıda tüketilir.
- 8. Zeytin Yağlı Sabun:** Zeytinyağı, sabun üretiminde kullanılabilir ve cilt için doğal bir temizleyici olarak tercih edilir.
- 9. Pirina:** Zeytinyağının işlenmesi sonucunda elde edilen pirina, toprağın agregat stabilitesini arttırmak için kullanılır. Ayrıca, organik atıkların geri dönüştürülmesi ve kompostlaştırılması için de kullanılır.

Bu ürünler, zeytin ve zeytinyağının çeşitli kullanım alanlarını göstermektedir. Ancak, zeytin ve zeytinyağı ile yapılan ürünlerin çeşitliliği ve kullanım alanları, üretim tekniklerine ve bölgesel özelliklere bağlı olarak değişiklik gösterebilir.

ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞI ÜRETİMİ

DÜNYA'DA ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞI ÜRETİMİ

Dünya genelinde zeytin ve zeytinyağı üretimi, Akdeniz ikliminin hâkim olduğu bölgelerde yoğunlaşmaktadır.

Dünya zeytin dikim alanlarının %94'ü, üretimin %95'i Akdeniz'e kıyısı olan ülkelerde bulunmaktadır. Dikim alanlarının en yoğun olduğu ülkeler İspanya, Yunanistan, Mısır, Türkiye, Peru, Suriye ve Fas gibi ülkelerdir. Bunun yanı sıra son yıllarda zeytinyağı ve sofralık zeytin ürünlerine artan talep nedeniyle zeytinciliğin sadece Akdeniz'e kıyısı olan ülkelerde değil, Akdeniz iklimi gösteren Arjantin, Şili, Meksika, Peru, Uruguay, Avustralya, Japonya vb. diğer ülkelerde de ekonomik anlamda tarımı yapılmaya başlanmıştır.

Ülkemiz bulunduğu coğrafi konum ve sahip olduğu Akdeniz iklimi özellikleri nedeniyle, İspanya ve Yunanistan gibi Akdeniz ülkeleriyle birlikte dünyanın önde gelen zeytin ve zeytinyağı üreticilerindendir.

Türkiye, 2024/2025 sezonunda 700 bin ton zeytin üretimi ile %22'lik payla birinci sırada yer almıştır. Mısır 600 bin ton zeytin üretimi ve %18'lik payla ikinci sıradadır. Üçüncü sıradaki İspanya %14'lük pay ve 468 bin ton üretim gerçekleştirmiştir.

Son beş sezon ortalama üretimleri değerlendirildiğinde %20'lik payla Mısır ilk sırada, %18 payla Türkiye ikinci, %16 payla İspanya üçüncü sırada yer almıştır.

ÜLKELER	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025	Ortalama	%
Mısır	650	650	600	650	600	630	20,75%
Türkiye	360	450	735	490	700	547	18,02%
İspanya	546	660	414	407	468	499	16,44%

Cezayir	273	307	257	286	264	277	9,12%
Yunanistan	230	175	325	110	239	216	7,10%
Peru	91	149	134	138	130	128	4,23%
Fas	130	130	120	120	120	124	4,08%
Suriye	105	105	115	97	109	106	3,49%
Arjantin	78	75	80	82	75	78	2,57%
İran	62	60	65	85	91	72	2,38%
İtalya	83	63	67	77	62	70	2,32%
DİĞERLERİ	230	286	317	286	321	288	9,49%
DÜNYA	2.838	3.108	3.229	2.829	3.178	3.036	

Tablo 3: Dünya Zeytin Üretimi (Bin Ton) (International Olive Oil Council) (Erişim Tarihi: 20.06.2025)

2024/2025 sezonunda Zeytinyağı üretiminde 1.289 bin ton üretim ve %38'lik payla ilk sırada İspanya yer almaktadır. İkinci sıradaki Türkiye'nin üretim miktarı 450 bin ton ve payı %13'tür. 2024/2025 yılında üretim miktarı ile üçüncü sırada yer alan İtalya'da ise üretim miktarı 224 bin ton ve payı ise %9'dur.

Son beş sezon ortalama üretim miktarları değerlendirildiğinde İspanya %37'lik payla ilk sırada yer almıştır. 308 bin ton ortalama üretim miktarı ve %10'luk payla ikinci sırada yer alan Türkiye'de zeytinyağı üretiminde ilk üçte yerini almıştır. Üçüncü sıradaki Yunanistan'ın ise üretim miktarı ortalama 279 bin ton, payı ise %9'dur.

Zeytin üretiminde ilk sırada yer alan Mısır ise 44 bin ton zeytinyağı üretimi ile 10.sıradadır.

ÜLKELER	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025	Ortalama	%
İspanya	1.389	1.493	666	854	1.289	1.138	37,60%
Türkiye	193	235	451	215	450	309	10,20%
İtalya	274	329	241	329	224	279	9,23%
Yunanistan	275	232	345	175	250	255	8,44%
Tunus	140	240	217	220	340	231	7,65%
Portekiz	100	206	126	160	195	157	5,20%
Fas	160	190	107	106	90	131	4,31%
Suriye	143	105	134	80	105	113	3,75%
Cezayir	71	95	76	93	85	84	2,78%
Mısır	38	49	50	45	40	44	1,47%
Arjantin	30	33	32	43	32	34	1,12%
DİĞERLERİ	206	209	315	244	275	250	8,25%
DÜNYA	3.019	3.416	2.760	2.564	3.375	3.027	

Tablo 4: Dünya Zeytinyağı Üretimi (Bin Ton) (International Olive Oil Council) (Erişim Tarihi: 20.06.2025)

DÜNYA'DA ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞI TÜKETİMİ

Dünya genelinde zeytin ve zeytinyağı tüketimi, özellikle Akdeniz ülkelerinde yoğunlaşmış olsa da son yıllarda diğer bölgelerde de artmaktadır. Özellikle sağlıklı beslenme ve Akdeniz diyetinin popülerleşmesiyle birlikte, zeytinyağı tüketimi dünya çapında artış göstermektedir. Zeytinyağı, doymamış yağ asitleri bakımından zengin olup, antioksidan ve anti-enflamatuar özelliklere sahiptir, bu da kalp-damar sağlığından kanser önlemeye kadar çeşitli faydalar sağlar.

Türkiye, İspanya, İtalya, Yunanistan ve Tunus gibi ülkeler, dünya genelinde zeytin ve zeytinyağı üretiminde önde gelen ülkelerdir ve bu ülkelerde üretilen ürünler dünya pazarlarında önemli bir yer tutar. Bununla birlikte, zeytin ve zeytinyağı tüketimi sadece sağlık yönünden değil, aynı

zamanda kültürel ve gastronomik açıdan da önemlidir. Her yıl düzenlenen zeytin hasadı festivalleri ve zeytinyağı tadım etkinlikleri, zeytin ve zeytinyağı kültürünün canlılığını ve çeşitliliğini vurgular nitelikte olmaktadır.

Dünyada ve ülkemizde insan sağlığına yönelik önemi her geçen gün biraz daha artan zeytinyağının tüketimini artırmak amacıyla yapılan çalışmalar olumlu sonuçlar vermektedir. Buna rağmen bu ürünün pahalı bir gıda maddesi olması, margarin ve ayçiçeği yağı tüketim alışkanlığı ve tanıtım faaliyetlerinin yetersizliği nedeniyle ülkemizde de tüketim arzu edilen seviyeye henüz ulaşamamıştır.

Zeytin tüketiminde ilk sırada yer alan Mısır'ı ülkemiz izlemektedir. Zeytin üretiminde üçüncü sırada yer alan İspanya tüketimde ise beşinci sıradadır. Fransa'nın ise üretimde ilk on ülke arasında olmamasına rağmen tüketimde ilk onda yer alması dikkat çekmektedir.

ÜLKELER	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025	Ortalama	%
Mısır	569	500	510	520	500	520	17,92
Türkiye	330	285	345	350	395	341	11,76
Cezayir	275	307	268	285	268	281	9,67
ABD	176	197	177	186	190	185	6,39
İspanya	168	180	181	184	190	181	6,23
Brezilya	130	126	123	128	123	126	4,34
İtalya	123	117	134	119	121	123	4,23
Suriye	103	101	105	95	105	102	3,51
Peru	85	95	95	97	96	94	3,23
Fransa	88	89	89	89	89	89	3,06
DİĞERLERİ	801	858	868	850	924	860	29,66
DÜNYA	2.848	2.855	2.895	2.903	3.001	2.900	

Tablo 5: Dünya Zeytin Tüketimi (Bin Ton) (International Olive Oil Council)) (Erişim Tarihi: 20.06.2025)

Zeytinyağının sağlık üzerindeki olumlu etkilerinin uzmanlar tarafından da dile getirilmesiyle gelir düzeyi yüksek olan ülkelerde zeytinyağı tüketimi giderek artmaktadır. Ülkemiz zeytin tüketiminde Dünya'da ikinci sırada olmasına rağmen zeytinyağı tüketiminde dördüncü sırada yer almaktadır.

ÜLKELER	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025	Ortalama	%
İspanya	541	580	363	402	460	469	15,43%
İtalya	422	457	434	412	395	424	13,94%
ABD	389	412	374	369	398	388	12,77%
Türkiye	150	170	165	165	200	170	5,59%
Fas	140	170	150	140	140	148	4,87%
Fransa	140	142	118	100	112	122	4,02%
Yunanistan	109	106	97	91	110	103	3,37%
Brezilya	107	104	91	79	95	95	3,13%
Cezayir	80	95	75	92	91	87	2,85%
Suriye	125	82	63	51	59	76	2,50%
DİĞERLERİ	973	1.011	925	879	1.005	959	31,52%
DÜNYA	3.176	3.329	2.855	2.780	3.065	3.041	

Tablo 6: Dünya Zeytinyağı Tüketimi (Bin Ton) (International Olive Oil Council)) (Erişim Tarihi: 20.06.2025)

TÜRKİYE'DE ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞI ÜRETİMİ

Türkiye'de zeytin ve zeytinyağı üretimi, genellikle Ege, Marmara ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yoğunlaşmıştır. Özellikle Aydın, İzmir, Muğla, Hatay, Manisa ve Bursa gibi iller, bu ürünlerin ana üretim merkezleridir.

Zeytin ağaçları, genetik özellikleri ve kültürel işlemlerin eksik uygulanmasından kaynaklı olarak bir yıl yoğun ürün verme, diğer yıl ise az veya hiç ürün vermeme eğilimi gösterir. Bu durum, üretici ülkelerin yetiştirme tekniklerine verdiği önemle yakından ilişkilidir. Son yıllarda, iklim koşullarındaki iyileşme, yeni zeytin fidanlarının dikimi ve zeytin üretiminin desteklenmesine yönelik çabaların etkisiyle zeytin üretiminde artış gözlemlenmiştir.

YILLAR	TÜRKİYE	DEĞİŞİM	DÜNYA	TÜRKİYE'NİN PAYI
2014/2015	160	0,00%	2.458,00	6,51%
2015/2016	150	-6,25%	3.176,50	4,72%
2016/2017	178	18,67%	2.561,50	6,95%
2017/2018	263	47,75%	3.379,00	7,78%
2018/2019	194	-26,24%	3.304,00	5,87%
2019/2020	230	18,56%	3.269,00	7,03%
2020/2021	193	-16,09%	3.019,50	6,39%
2021/2022	235	21,76%	3.416,00	6,87%
2022/2023	451	91,91%	2.760,00	16,34%
2023/2024	215	-52,33%	2.564,00	8,38%
2024/2025	450	109,30%	3.375,50	13,33%
ORTALAMA	247	18,82%	3.025,73	8,20%

Tablo 7: Türkiye Zeytinyağı Üretimi (Bin Ton) (International Olive Oil Council)) (Erişim Tarihi: 20.06.2025)

Yine de uygun bakım, hasat ve sulama tekniklerinin tam olarak uygulanamaması gibi sebeplerle var ve yok yılları arasındaki üretim farkı büyük olmaktadır. Zeytin üretimindeki olumlu gelişmelere paralel olarak son yıllarda zeytin sıkma tesislerinin modernleşmesi, kapasitelerinin artması ve modern rafine zeytinyağı işleme tesislerinin devreye girmesiyle birlikte zeytinyağı üretim miktarı ve kalitesinde de ilerleme kaydedilmiştir. International Olive Council' nın, 2024/25 sezonunda Türkiye'nin zeytinyağı üretimi için tahmini 450 bin tondur. Zeytin üretimi tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de sağlıklı beslenmede, istihdam sağlanmasında ve diğer sanayi kollarına pazar yaratmada, yüksek katma değeriyle tarım ekonomimiz için önem taşımaktadır.

AYDIN'DA ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞI ÜRETİMİ

Aydın ekonomisinin başat ürünlerinden olan zeytin ve zeytinyağı üretimi büyük önem taşımaktadır. Özellikle zeytinyağı üretimi aşamasında zeytinyağı kalitesinin korunması çok önemlidir. Bölgedeki zeytinlikler, genellikle zeytin çeşidi olarak "memecik" ve "yamalak sarısı" gibi yerel çeşitlere ev sahipliği yapmaktadır. Aydın'da üretilen zeytinyağı hem iç piyasada tüketilmekte hem de uluslararası pazarlarda talep görmektedir.

		Üretim Miktarı (Sofralık Zeytinler)- Ton	Üretim Miktarı (Yağlık Zeytinler (Zeytinyağı Üretimi İçin))- Ton
2020	Aydın	45.179	75.526
	Türkiye	513.140	803.486
	%	8,80%	9,40%
2021	Aydın	58.931	228.776
	Türkiye	555.833	1.182.847
	%	10,60%	19,34%

2022	Aydın	82.931	249.233
	Türkiye	938.217	2.037.783
	%	8,84%	12,23%
2023	Aydın	50.103	122.934
	Türkiye	490.000	1.030.000
	%	10,23%	11,94%
2024	Aydın	152.362	365.125
	Türkiye	1.166.318	2.583.682
	%	13,06%	14,13%
ORTALAMA	Aydın	77.901	208.319
	Türkiye	732.702	1.527.560
	%	10,63%	13,63%

Tablo 8: Aydın-Türkiye Zeytin Üretimi (TÜİK)

UZZK'nın 2024/2025 rekolte tahmin çalışmaları sonucuna göre sezon sonunda 3.600.000 ton zeytin üretimine karşılık 475.000 ton zeytinyağı üretimi gerçekleştirileceği, en yüksek miktarda zeytin üretiminin Manisa, en yüksek miktarda zeytinyağı üretiminin ise İzmir ilinde olacağı tahmin edilmiştir.

İLLER	Ağaç Sayısı	%	Elde Edilecek Zeytin (Ton)	%	Elde Edilecek Zeytinyağı (Ton)	%
Adana	3.454.907	1,69%	73.893	2,05%	9.861	2,08%
Adıyaman	1.494.781	0,73%	7.333	0,20%	826	0,17%
Antalya	5.638.134	2,76%	73.032	2,03%	10.344	2,18%
Artvin	31.055	0,02%	740	0,02%	55	0,01%
Aydın	25.383.703	12,42%	478.484	13,29%	57.577	12,12%
Balıkesir	12.278.542	6,01%	314.189	8,73%	47.618	10,02%
Burdur	252.765	0,12%	951	0,03%	31	0,01%
Bursa	11.959.593	5,85%	280.720	7,80%	25.127	5,29%
Çanakkale	5.624.625	2,75%	170.800	4,74%	28.428	5,98%
Denizli	2.889.899	1,41%	33.997	0,94%	3.802	0,80%
Diyarbakır	11.100	0,01%	42	0,00%	4	0,00%
Gaziantep	10.444.635	5,11%	112.240	3,12%	20.457	4,31%
Hatay	16.979.980	8,31%	213.297	5,92%	31.244	6,58%
Isparta	53.525	0,03%	295	0,01%	16	0,00%
İzmir	20.831.605	10,19%	485.275	13,48%	70.767	14,90%
Kahramanmaraş	3.108.430	1,52%	24.551	0,68%	3.683	0,78%
Karaman	979.430	0,48%	13.225	0,37%	1.937	0,41%
Kastamonu	3.478	0,00%	5	0,00%	0	0,00%
Kilis	5.170.723	2,53%	64.113	1,78%	12.570	2,65%
Kocaeli	43.820	0,02%	1.190	0,03%	58	0,01%
Manisa	31.650.186	15,48%	623.493	17,32%	64.292	13,54%
Mardin	877.067	0,43%	4.076	0,11%	59	0,01%

İLLER	Ağaç Sayısı	%	Elde Edilecek Zeytin (Ton)	%	Elde Edilecek Zeytinyağı (Ton)	%
Mersin	13.839.389	6,77%	305.159	8,48%	34.938	7,36%
Muğla	19.734.266	9,65%	174.376	4,84%	32.142	6,77%
Ordu	1.590	0,00%	8	0,00%	0	0,00%
Osmaniye	5.508.996	2,69%	99.238	2,76%	14.809	3,12%
Sakarya	434.330	0,21%	6.533	0,18%	772	0,16%
Sinop	23.324	0,01%	64	0,00%	0	0,00%
Şanlıurfa	3.113.257	1,52%	18.425	0,51%	2.889	0,61%
Şırnak	71.170	0,03%	414	0,015	88	0,02%
Tekirdağ	1.045.681	0,51%	7.105	0,20%	512	0,11%
Yalova	870.875	0,43%	8.903	0,25%	0	0,00%
Ankara*	9.200	0,00%	1	0,00%	0	0,00%
Bartın*	2.622	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Bilecik*	360.038	0,18%	3.406	0,09%	74	0,02%
Edirne*	56.150	0,03%	1	0,00%	0,2	0,00%
Eskişehir*	86.110	0,04%	180	0,01%	1	0,00%
Samsun*	31.165	0,02%	22	0,00%	0	0,00%
Tokat*	3.550	0,00%	3	0,00%	0	0,00%
Trabzon*	47.696	0,02%	107	0,00%	0	0,00%
Uşak*	35.542	0,02%	115	0,00%	21	0,00%
TOPLAM	204.436.934		3.600.000		475.000	

Tablo 9: UZZK 2024/2025 Sezonu Türkiye Zeytin ve Zeytinyağı Rekolte Tahmini

TÜİK Son beş yıllık üretim verilerine göre Sofralık Zeytin üretiminde ilk sırada 17 bin ton üretim ve %22 üretim payıyla Karacasu ilçesi yer almaktadır. İkinci sıradaki ilçe %19'luk payla Kuyucak, üçüncü sıradaki ilçe ise %12'lik payla Bozdoğan ilçesidir.

Yağlık zeytin üretiminde ise %11'lik paya sahip olan Çine ilçesi ilk sırada yer almaktadır. İkinci sıradaki Koçarlı ilçesinin payı %9, üçüncü sıradaki Efeler ilçesinin payı ise %16'dır.

İLÇELER	ÜRÜN	2020	2021	2022	2023	2024	ORTALAMA	%
Bozdoğan	Sofralık Zeytinler- Ton	6.119	2.540	10.042	4.225	25.370	9.659	12,40%
	Yağlık Zeytinler- Ton	11.577	12.850	22.144	7.649	33.930	17.630	8,46%
Buharkent	Sofralık Zeytinler- Ton	1.607	2.024	2.282	1.764	3.649	2.265	2,91%
	Yağlık Zeytinler- Ton	121	520	280	199	548	334	0,16%
Çine	Sofralık Zeytinler- Ton	2.678	1.200	4.356	3.997	4.629	3.372	4,33%
	Yağlık Zeytinler- Ton	6.307	25.988	29.953	25.895	34.636	24.556	11,79%
Didim	Sofralık Zeytinler- Ton	2.119	3.650	4.278	3.629	10.498	4.835	6,21%
	Yağlık Zeytinler- Ton	4.084	8.252	8.156	8.222	22.689	10.281	4,94%
Efeler	Sofralık Zeytinler- Ton	6.528	11.750	9.893	4.271	14.750	9.438	12,12%
	Yağlık Zeytinler- Ton	2.866	25.000	20.501	7.881	24.273	16.104	7,73%
Germencik	Sofralık Zeytinler- Ton	835	720	1.423	825	1.909	1.142	1,47%
	Yağlık Zeytinler- Ton	7.376	13.750	20.294	11.080	27.233	15.947	7,65%

İLÇELER	ÜRÜN	2020	2021	2022	2023	2024	ORTALAMA	%
İncirliova	Sofralık Zeytinler- Ton	1.376	285	3.170	1.498	4.680	2.202	2,83%
	Yağlık Zeytinler- Ton	2.533	6.250	8.158	3.312	12.240	6.499	3,12%
Karacasu	Sofralık Zeytinler- Ton	9.378	17.800	18.236	7.817	31.919	17.030	21,86%
	Yağlık Zeytinler- Ton	5.085	7.000	9.762	3.747	16.375	8.394	4,03%
Karpuzlu	Sofralık Zeytinler- Ton	341	700	1.133	418	1.392	797	1,02%
	Yağlık Zeytinler- Ton	5.571	14.500	19.894	7.223	23.906	14.219	6,83%
Koçarlı	Sofralık Zeytinler- Ton	11	40	22	11	45	26	0,03%
	Yağlık Zeytinler- Ton	3.355	32.430	26.822	10.251	27.567	20.085	9,64%
Köşk	Sofralık Zeytinler- Ton	627	2.000	1.122	536	3.098	1.477	1,90%
	Yağlık Zeytinler- Ton	1.707	24.000	12.212	5.962	23.136	13.403	6,43%
Kuşadası	Sofralık Zeytinler- Ton	425	756	1.104	366	1.410	812	1,04%
	Yağlık Zeytinler- Ton	1.861	6.750	4.960	1.358	4.216	3.829	1,84%
Kuyucak	Sofralık Zeytinler- Ton	7.015	9.660	17.079	16.518	25.281	15.111	19,40%
	Yağlık Zeytinler- Ton	3.658	3.900	7.365	7.336	9.599	6.372	3,06%
Nazilli	Sofralık Zeytinler- Ton	1.283	1.800	1.980	1.148	4.830	2.208	2,83%
	Yağlık Zeytinler- Ton	2.899	9.000	14.239	5.976	24.709	11.365	5,46%
Söke	Sofralık Zeytinler- Ton	2.006	3.250	2.533	1.143	9.442	3.675	4,72%
	Yağlık Zeytinler- Ton	10.110	17.936	20.722	8.093	35.986	18.569	8,91%
Sultanhisar	Sofralık Zeytinler- Ton	2.735	600	4.157	1.870	9.275	3.727	4,78%
	Yağlık Zeytinler- Ton	2.851	16.650	14.637	5.717	29.694	13.910	6,68%
Yenipazar	Sofralık Zeytinler- Ton	96	156	121	67	195	127	0,16%
	Yağlık Zeytinler- Ton	3.565	4.000	9.134	3.033	14.388	6.824	3,28%
TOPLAM	Sofralık Zeytinler-Ton	45.179	58.931	82.931	50.103	152.372	77.903	
	Yağlık Zeytinler-Ton	75.526	228.776	249.233	122.934	365.125	208.319	

Tablo 10: TÜİK Aydın İli İlçeleri 2020-2024 Zeytin Üretimi

UZZK tarafından 2024/2025 sezonu rekolte tahmin çalışmalarına göre en yüksek zeytin üretimine sahip ilçe %9,8 ile Söke, zeytinyağı üretiminde ise %10 ile Söke ilçesi ilk sırada yer almaktadır.

İLÇELER	Ağaç Sayısı	%	Elde Edilecek Zeytin (Ton)	%	Elde Edilecek Zeytinyağı (Ton)	%
Bozdoğan	1.824.720	9,29%	33.930	9,20%	4.847	8,42%
Buharkent	20.750	0,11%	548	0,15%	78	0,14%
Çine	2.266.601	11,54%	34.636	9,39%	3.849	6,68%
Didim	1.059.751	5,40%	22.689	6,15%	4.538	7,88%
Efeler	1.685.738	8,59%	24.273	6,58%	4.046	7,03%
Germencik	1.475.000	7,51%	27.233	7,38%	3.890	6,76%
İncirliova	519.578	2,65%	12.239	3,32%	2.448	4,25%
Karacasu	1.175.000	5,98%	18.125	4,91%	4.531	7,87%
Karpuzlu	1.371.773	6,99%	23.906	6,48%	2.656	4,61%
Koçarlı	1.924.355	9,80%	28.415	7,71%	4.059	7,05%

İLÇELER	Ağaç Sayısı	%	Elde Edilecek Zeytin (Ton)	%	Elde Edilecek Zeytinyağı (Ton)	%
Köşk	981.250	5,00%	23.136	6,27%	3.856	6,70%
Kuşadası	351.683	1,79%	4.216	1,14%	843	1,46%
Kuyucak	385.940	1,97%	9.599	2,60%	1.371	2,38%
Nazilli	896.700	4,57%	24.709	6,70%	4.118	7,15%
Söke	1.782.710	9,08%	35.986	9,76%	5.998	10,42%
Sultanhisar	1.167.160	5,94%	29.706	8,06%	4.244	7,37%
Yenipazar	747.000	3,80%	15.433	4,18%	2.205	3,83%
TOPLAM	19.635.709		368.779		57.578	

Tablo 11: UZZK 2024/2025 Sezonu Aydın İli İlçeleri Zeytin-Zeytinyağı Rekolte Tahmini

ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞI TİCARETİ

DÜNYA'DA ZEYTİN İHRACATI

Dünya genelinde zeytin ve zeytinyağı ihracatı, Akdeniz ülkeleri başta olmak üzere birçok ülke tarafından gerçekleştirilmektedir. İtalya, İspanya, Yunanistan, Türkiye gibi ülkeler, dünya çapında zeytin ve zeytinyağı ihracatında önde gelen ülkeler arasındadır. Bu ülkelerin yanı sıra, diğer Akdeniz ülkeleri ve bazı Güney Amerika ülkeleri de önemli ihracatçılar arasında yer alır. Zeytin ve zeytinyağı ihracatı, ülkelerin tarımsal ve ticari politikalarıyla şekillenir ve uluslararası pazarlarda rekabet edebilmek için çeşitli pazarlama ve kalite kontrol stratejileri gerektirir.

ÜLKELER	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025	ORTALAMA	%
İspanya	179,4	186,7	170,2	153,2	171,5	172,2	23,35%
Mısır	124	144,5	90	137	103,5	119,8	16,25%
Türkiye	50	110	100	100	125	97	13,15%
Yunanistan	90,2	90,8	94,3	96	97,1	93,68	12,70%
Fas	109	76,5	87	65,5	88	85,2	11,55%
Arjantin	53,5	49,5	55,5	56	50	52,9	7,17%
Peru	30	33,5	45,5	34,5	30,5	34,8	4,72%
İtalya	18,6	20,1	19	20,8	17,5	19,2	2,60%
Portekiz	15	11,4	12,4	7,2	13,2	11,84	1,61%
Suriye	2,5	2	1,5	1,5	1,5	1,8	0,24%
DİĞERLERİ	41,8	46	58,1	49,8	49,2	48,98	6,64%
DÜNYA	714	771	733,5	721,5	747	737,4	

Tablo 12: Dünya Zeytin İhracatı (1000 Ton) (International Olive Oil Council)

Avrupa birliği zeytin ve zeytinyağı üretiminde kendi kendine yeter durumda olduğu kadar ticaretinde de söz sahibidir. Etkili promosyon kampanyaları ile birlikte, AB'nin Ortak Tarım Politikası çerçevesinde sağladığı destekler üretici ülkelerin bu konuma gelmelerinde önemli katkıda bulunmuştur.

Ülkemiz 2024/2025 sezonunda zeytin ihracatında İspanya'dan sonra ikinci sırada yer almıştır. Ülkemizin dünya zeytin ihracatındaki payı ise 125 bin ton ile %16,73 olarak gerçekleşmiştir. Son beş sezona bakıldığında ortalama 97 bin ton zeytin ihracatı olan Türkiye'nin 2024/2025 sezonunda ortalamanın üzerinde olduğu görülmektedir.

DÜNYA'DA ZEYTİNYAĞI İHRACATI

Zeytinyağı ihracatında dünyada birinci sırada yer alan İspanya'yı sırayla Tunus, İtalya ve Türkiye izlemektedir. Ülkemizin dünya zeytinyağı ihracatındaki payı 2024/2025 sezonunda %11,59'dur.

Son beş sezona bakıldığında ortalama 93,8 bin ton zeytinyağı ihracatı olan Türkiye'nin 2024/2025 sezonunda ortalamanın üzerinde olduğu görülmektedir.

Son beş sezon ortalamasına göre İspanya %34,93'lük payıyla ilk sırada yer alırken Tunus'un zeytinyağı ihracatındaki payı %19,18, İtalya'nın %18,25 ve Türkiye'nin ise %8,20'dir.

ÜLKELER	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025	ORTALAMA	%
İspanya	464,6	468,1	316,5	332,4	415,5	399,42	34,93%
Tunus	205	187	198	196,5	310	219,3	19,18%
İtalya	222,6	234,8	186,6	188,8	210,5	208,66	18,25%
Türkiye	42	58	150	69	150	93,8	8,20%
Portekiz	76,1	72,7	59	55,1	60	64,58	5,65%
Suriye	18,5	23,5	41	48	38	33,8	2,96%
Arjantin	23	27	26,5	37	25	27,7	2,42%
Yunanistan	24,5	24,5	23,3	19,6	20	22,38	1,96%
Fas	10	14,5	7	8	3	8,5	0,74%
Fransa	3,1	3,6	2,9	3	1,3	2,78	0,24%
DİĞERLERİ	57,10	63,80	73,20	58,10	60,20	62,48	5,46%
DÜNYA	1.146,50	1.177,50	1.084,00	1.015,50	1.293,50	1.143,40	

Tablo 13: Dünya Zeytinyağı İhracatı (1000 Ton) (International Olive Oil Council)

Zeytin üretiminin Akdeniz ve benzeri iklime sahip olan ülkelerde gerçekleşmesi, zeytinyağı ihracatında sınırlı sayıda ülkenin söz sahibi olmasına neden olmuştur. Dünya zeytin ihracatının %16,2'si ve zeytinyağı ihracatının yaklaşık %62'si AB ülkeleri tarafından gerçekleştirilmektedir. Dünyada zeytinyağı talebinin yıldan yıla yükselmesi bu ülkelerin zeytinyağı ticaretindeki önemini daha da artırmaktadır.

DÜNYA ZEYTİN İTHALATI

Dünya zeytin ithalatı, zeytin ve zeytinyağı talebinin üretimden fazla olduğu durumlarda gerçekleşir. Bazı ülkeler, kendi üretimlerinin yanı sıra iç talebi karşılamak veya belirli kalitede ürünleri temin etmek için zeytin ithalatına başvurur. İthalat, küresel zeytin pazarında talep ve arz dengesini etkiler ve ticari ilişkileri şekillendirir.

2024/2025 sezonunda zeytin ithalatında %21,4'lük payla ilk sırada ABD yer almıştır. İkinci sıradaki Brezilya %16, üçüncü sırada yer alan Suudi Arabistan ise %4 paya sahiptir. Son beş sezon ortalamasında da ilk üç sırada bu ülkeler bulunmaktadır.

ÜLKELER	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025	Ortalama	%
ABD	159	157,5	163,5	156,5	164	160,1	21,40%
Brezilya	130	125,5	123	128	122,5	125,8	16,82%
Suudi Arabistan	28	29	47	40	40	36,8	4,92%
Kanada	39,5	35,5	34	33,5	36,5	35,8	4,79%
Fransa	31,3	31,3	28,5	31,3	29	30,28	4,05%
Rusya	25	30	24,5	22	21,5	24,6	3,29%
Avustralya	19,5	19	17,5	19,5	19,5	19	2,54%
Şili	28	25	22,5	17	17,5	22	2,94%
Irak	14,5	20,5	17	15,5	16	16,7	2,23%
Meksika	10	13	14,5	12	12,5	12,4	1,66%
İspanya	16,4	7,7	10,4	39,9	10,5	16,98	2,275

ÜLKELER	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025	Ortalama	%
DİĞERLERİ	213,3	275	231,1	252,8	266	247,64	33,10%
DÜNYA	714,5	769	733,5	768	755,5	748,1	

Tablo 14: Dünya Zeytin İthalatı (1000 Ton) (International Olive Oil Council)

DÜNYA ZEYTİNYAĞI İTHALATI

Zeytinyağı üreticisi AB ülkeleri, dünya zeytinyağı üretim ve ihracatından aldığı pay kadar zeytinyağı ithalatından da önemli oranda pay almaktadır. İthalatta %33,6'ya varan oranla ABD ilk sırayı alırken özellikle İspanya ve Brezilya, üretici ve ihracatçı olmalarına rağmen aynı zamanda önemli bir ithalatçı ülke olarak görülmektedir. ABD'yi sırasıyla İspanya ve Brezilya takip etmektedir.

ÜLKELER	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025	ORTALAMA	%
ABD	379,5	399	358,5	362	398	379,4	33,69%
İspanya	100,7	85,6	97,8	108,6	92,8	97,1	8,62%
Brezilya	106,5	103,5	91	79	95	95	8,44%
İtalya	51,2	51,5	64,6	68,6	95	66,18	5,88%
Japonya	59	62,5	52	45	58	55,3	4,91%
Kanada	58	53,5	48	50	54,5	52,8	4,69%
Çin	45,5	49,5	34	18	44	38,2	3,39%
Suudi Arabistan	28	35,5	37	35	37	34,5	3,06%
Avustralya	36	33,5	27,5	26,5	33	31,3	2,78%
Rusya	32	19,5	12	10	16	17,9	1,59%
Meksika	21,5	23,5	18	13	12	17,6	1,56%
DİĞERLERİ	228,60	260,40	243,60	199,30	272,20	240,82	21,39%
DÜNYA	1.146,50	1.177,50	1.084,00	1.015,00	1.207,50	1.126,10	

Tablo 15: Dünya Zeytinyağı İthalatı (1000 Ton) (International Olive Oil Council)

Son beş sezona bakıldığında zeytinyağı ithalatının ortalama 1.126 bin ton olduğu görülmekle birlikte 2024/2025 sezonunda gerçekleştirilen Dünya zeytinyağı ithalatının 1.207,5 bin ton ile ortalamanın üstünde olduğu görülmektedir.

Tüketiciler arasında giderek artan sağlık bilinci ve doğal yollarla üretilmiş olan gıdalara talep nedeniyle, dünya ticaretinde zeytinyağının öneminin daha da artması beklenmektedir. Artan gelir düzeyi ve yükselen hayat standartları zeytinyağı için yeni pazarların oluşmasına yol açacaktır.

TÜRKİYE ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞI İHRACATI

Türkiye'nin zeytinyağı ihracatı, zeytin ve buna bağlı olarak zeytinyağı üretimindeki dalgalanmaların etkisiyle yıldan yıla artış ve düşüşler göstermektedir. Bunun yanı sıra, işleme teknolojisi ve pazarlama politikaları gibi faktörler de Türkiye'nin zeytinyağı ihracatını önemli ölçüde etkilemektedir. Ayrıca, rakiplerin zeytinyağı üretimindeki değişimlere ayak uydurması da Türkiye'nin ihracatını etkileyen diğer önemli unsurlar arasındadır.

ZEYTİN İHRACATI

Ülkemiz siyah zeytin ihracatı miktar olarak geçen sezon ile kıyaslandığında toplamda %19'luk bir düşüş görülmektedir. İhracatımızda ilk sırada yer alan ülke yaklaşık 14 bin ton ile Irak'tır. Irak'ı sırasıyla Romanya, Almanya, Bulgaristan ve İngiltere takip etmektedir. %19'luk miktar düşüşüne karşılık siyah zeytin ihracat gelirinde %18'lik bir değer artışı yaşanmıştır.

ÜLKE ADI	01.10.2022- 30.09.2023		01.10.2023- 30.09.2024		2023-2024 Değişim Miktar %	2023-2024 Değişim Değer %
	Miktar (kg)	Tutar (\$)	Miktar (kg)	Tutar (\$)		
IRAK	17.318.601	23.465.814	14.574.214	29.268.196	-15,85%	24,73%
ROMANYA	18.728.975	24.321.191	10.782.750	21.818.824	-42,43%	-10,29%
ALMANYA	10.356.151	33.430.974	10.112.899	41.557.107	-2,35%	24,31%
BULGARİSTAN	7.679.074	9.629.646	5.716.918	11.215.680	-25,55%	16,47%
BİRLEŞİK KRALLIK	1.282.542	3.827.124	1.272.509	5.355.575	-0,78%	39,94%
DİĞERLERİ	19.853.890	42.900.374	18.195.938	53.326.192	-0,08%	24,30%
TOPLAM	75.219.233	137.575.124	60.655.228	162.541.574	-19,36%	18,15%

Tablo 16: Türkiye Siyah Zeytin İhracatı (EİB)

Ülkemiz yeşil zeytin ihracatı miktar olarak geçen sezon ile kıyaslandığında toplamda %30'luk bir düşüş yaşandığı görülmektedir. İhracatımızda ilk sırada yer alan ülke yaklaşık 3.123 ton ile Irak'tır. Irak'ı sırayla Almanya, İsrail, Romanya ve İngiltere takip etmektedir. Yeşil zeytin ihracatında ülkelere yapılan ihracatta %30'luk miktar düşüşüne karşılık %1,60'lık değer artışı yaşanmıştır.

ÜLKE ADI	01.10.2022- 30.09.2023		01.10.2023- 30.09.2024		2023-2024 Değişim Miktar %	2023-2024 Değişim Değer %
	Miktar (kg)	Tutar (\$)	Miktar (kg)	Tutar (\$)		
IRAK	6.489.314	9.142.961	3.123.901	6.780.706	-51,86%	-25,84%
ALMANYA	3.377.368	8.714.457	2.556.833	8.965.988	-24,30%	2,89%
İSRAİL	1.845.913	2.410.286	800.549	950.621	-56,63%	-60,56%
ROMANYA	1.353.166	2.157.955	650.083	1.466.417	-51,96%	-32,05%
BİRLEŞİK KRALLIK	718.765	2.093.713	612.267	2.444.444	-14,82%	16,75%
DİĞERLERİ	11.289.848	22.280.064	9.721.314	26.941.816	-13,89%	20,92%
TOPLAM	25.074.375	46.799.436	17.464.947	47.549.992	-30,35%	1,60%

Tablo 17: Türkiye Yeşil Zeytin İhracatı (EİB)

ZEYTİNYAĞI İHRACATI

Zeytinyağı ihracat miktarından bir önceki sezona göre %34,8 oranında düşüş yaşanmıştır. Zeytinyağı ihracatı gerçekleştirdiğimiz ülkelerin başında İspanya gelmektedir. İspanya'yı sırasıyla İtalya, Japonya ve İsrail takip etmektedir. Özellikle İtalya ve İspanya'ya yapılan ihracattaki artış göze çarpmaktadır.

ÜLKE ADI	01.10.2022- 30.09.2023		01.10.2023- 30.09.2024		2023-2024 Değişim Miktar %	2023-2024 Değişim Değer %
	Miktar (kg)	Tutar (\$)	Miktar (kg)	Tutar (\$)		
İSPANYA	68.468.119	324.283.775	15.088.515	105.220.220	-77,96%	-67,55%
İTALYA	10.282.461	46.954.172	5.922.726	37.988.158	51,71%	126,74%
JAPONYA	4.873.148	26.871.683	3.582.964	31.248.207	-42,40%	-19,10%
İSRAİL	2.365.662	10.859.698	2.888.603	24.318.556	-26,48%	16,29%
SUUDİ ARABİSTAN	3.725.330	17.358.908	1.649.006	13.164.015	47,10%	151,18%
RUSYA FEDERASYONU	995.344	5.332.492	1.464.101	13.394.360	22,11%	123,93%
BİRLEŞİK KRALLIK	81.902	487.072	124.253	1.104.366	51,71	126,74%
DİĞERLERİ	52.982.942	254.957.785	34.535.138	244.527.925	-55,74%	-24,17%

TOPLAM	143.774.907	687.105.585	65.255.307	470.965.808	-34,82%	-4,09%
--------	-------------	-------------	------------	-------------	---------	--------

Tablo 18: Türkiye Zeytinyağı İhracatı (EİB)

SEKTÖRE DAİR SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

DÜNYA

- **İklim Değişikliği ve Hava Koşulları:** Zeytin ağaçları, belirli iklim ve hava koşullarına bağlı olarak yetişir. İklim değişikliği ve beklenmeyen hava olayları, zeytin üretimini olumsuz yönde etkileyebilir. Kuraklık, don, aşırı yağış gibi faktörler zeytin verimliliğini azaltabilmektedir.
- **Hastalıklar ve Zararlılar:** Zeytin ağaçları, bir dizi hastalık ve zararlı böcek türüne duyarlıdır. Bunlar arasında zeytin sineği, bakteriyel ve fungal hastalıklar gibi sorunlar yer alır. Bu hastalıklar ve zararlılar, ürün miktarını azaltabilir ve kaliteyi düşürebilir.
- **Rekabet ve Pazarlama:** Zeytin üreticileri, rekabetçi bir pazarda faaliyet göstermektedir. Diğer üreticilerle rekabet ederken, pazarlama stratejileri ve marka bilinirliği gibi faktörler önemlidir. Ayrıca, ithalat ve ihracat politikaları da üreticilerin ve satıcıların karşılaştığı zorluklardan biridir.
- **Maliyetler ve Verimlilik:** Zeytin üretimi, bazı bölgelerde maliyetli olabilir. İşgücü, tarım ekipmanları, gübre ve sulama gibi giderler, üreticiler için önemli bir maliyet unsuru olabilir. Aynı zamanda, verimlilik artırıcı uygulamaların benimsenmesi ve teknolojinin kullanımı da önemlidir.
- **Kalite Standartları ve Sertifikasyon:** Zeytin ürünleri genellikle kalite standartlarına ve sertifikasyon gereksinimlerine tabidir. Üreticilerin bu standartları karşılamaları ve gereksinimleri yerine getirmeleri önemlidir. Bununla birlikte, bazı durumlarda bu standartları sağlamak ve sertifikaları almak için ek maliyetler ortaya çıkabilmektedir.

Bu sorunlar, zeytin endüstrisinde çalışan tüm paydaşlar için ortak endişelerdir ve çeşitli düzeylerde çözümler gerektirebilir. Örneğin, çiftçilerin iklim değişikliğiyle başa çıkabilmeleri için tarım uygulamalarını uyumlu hale getirmek için desteklenmeleri gerekir. Pazarlama ve satış süreçlerinde daha etkili stratejiler geliştirmek, rekabetçi bir pazarda başarılı olmanın anahtarı olabilmektedir.

TÜRKİYE

Türkiye, dünyanın önde gelen zeytin üreticilerinden biridir ve zeytin endüstrisi ülke ekonomisi için büyük öneme sahiptir. Ancak, Türkiye'deki zeytin endüstrisi de çeşitli sorunlarla karşı karşıyadır.

- **Zeytin Sineği Zararı:** Zeytin sineği, Türkiye'deki zeytin üreticileri için büyük bir sorun oluşturur. Bu zararlı böcek, zeytin meyvelerine zarar vererek ürün miktarını ve kalitesini düşürebilir. Bu sorunla başa çıkmak için entegre zararlı mücadele tekniklerinin benimsenmesi önemlidir. Biyolojik mücadele yöntemleri, feromon tuzakları gibi çözümler uygulanabilir.
- **İklim Değişikliği ve Su Kaynakları:** Türkiye'de iklim değişikliği nedeniyle artan sıcaklıklar ve kuraklık, zeytin ağaçları için risk oluşturmaktadır. Sulama suyu kaynaklarının sürdürülebilirliği, önemli bir endişe kaynağıdır. Su verimliliğini artırmak için damla sulama gibi modern sulama tekniklerinin yaygınlaştırılması gerekmektedir.
- **Kalite Standartları ve Pazarlama:** Türk zeytinleri dünya çapında tanınmış olsa da kalite standartlarına uyum ve pazarlama stratejilerinde iyileştirmeler yapılabilir. Üreticilerin kaliteyi artırmak için modern teknikleri ve iyi tarım uygulamalarını benimsemeleri teşvik edilmelidir. Ayrıca, pazarlama ve marka bilinirliğini artırmak için uluslararası pazarlara daha fazla odaklanılmalıdır.
- **Altyapı ve Teknoloji Yatırımları:** Zeytin endüstrisinde verimliliği artırmak için altyapı ve teknoloji yatırımları önemlidir. Tarım makineleri, sulama sistemleri, hasat ekipmanları gibi modern teknolojilerin kullanımı, üretim sürecini iyileştirebilir ve maliyetleri azaltabilir.

- **Tarım Politikaları ve Destekler:** Türkiye'nin tarım politikaları, zeytin üreticilerinin ve endüstrinin sürdürülebilirliği üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Çiftçilere yönelik eğitim ve danışmanlık hizmetleri sağlamak, yenilikçi tarım uygulamalarını teşvik etmek ve tarım desteklerini adil bir şekilde dağıtmak, sektörün gelişimini destekleyebilir.

Bu öneriler, Türkiye'deki zeytin endüstrisinin karşılaştığı bazı temel sorunlara yönelik çözümler sunmaktadır. Sektörün sürdürülebilirliğini ve rekabet gücünü artırmak için bu sorunların ele alınması büyük önem taşımaktadır.

ZEYTİNYAĞI

Türkiye, dünya genelinde zeytinyağı üretiminde önemli bir konuma sahip olmasına rağmen, zeytinyağı endüstrisi de bazı zorluklarla karşı karşıyadır

- **Zeytin Kalitesi ve Verimlilik:** Zeytinyağı üretiminde kullanılan zeytinlerin kalitesi ve verimliliği önemlidir. Ancak, iklim değişikliği, hastalıklar ve zararlılar gibi faktörler zeytin verimliliğini ve kalitesini etkileyebilir.
- **İklim Değişikliği ve Su Kaynakları:** Türkiye'nin bazı bölgelerinde artan sıcaklıklar ve kuraklık, zeytin ağaçlarının yetiştirilmesinde ve zeytinyağı üretiminde önemli bir tehdit oluşturur. Sürdürülebilir su kaynakları yönetimi ve su tasarrufu önlemleri, bu sorunun hafifletilmesine yardımcı olabilir.
- **Üretim Maliyetleri:** Zeytinyağı üretimi, bazı bölgelerde yüksek maliyetlere neden olabilir. İşgücü, sulama, gübreleme, hasat ve işleme gibi faktörler, üretim maliyetlerini artırabilir. Bu da zeytinyağı üreticileri için ekonomik bir zorluk oluşturabilir.
- **Pazarlama ve Rekabet:** Zeytinyağı, rekabetçi bir pazarda satılmaktadır. Kalite standartlarına uyum, markalaşma ve pazarlama stratejileri, zeytinyağı üreticileri için önemli birer faktördür. Ayrıca, ithalat ve ihracat politikaları da pazarlama ve rekabet üzerinde etkili olabilmektedir.
- **Kalite Kontrolü ve Sertifikasyon:** Zeytinyağı üreticileri, kalite standartlarına uygunluk ve sertifikasyon gereksinimlerini karşılamak zorundadır. Ancak, bu standartları sağlamak ve sertifikaları almak için ek maliyetler ortaya çıkabilmektedir.
- **Tüketici Bilinçliliği ve Tercihleri:** Tüketicilerin sağlık ve beslenme bilinci arttıkça, zeytinyağı gibi sağlıklı yağların talebi de artmaktadır. Ancak, tüketicilerin beklentilerini karşılamak ve tercihlerine uygun ürünler sunmak bu konuda önemlidir.
- **Teknoloji ve İnovasyon:** Zeytinyağı üretiminde modern tarım tekniklerinin ve teknolojilerin kullanımının yaygınlaştırılması, üretim verimliliğini artırabilir ve maliyetleri düşürebilir. Ayrıca, Ar-Ge çalışmalarına ve yenilikçi ürün geliştirme projelerine yatırım yapılması da endüstrinin gelişimine katkı sağlayabilir.

Bu sorunlar, zeytinyağı endüstrisinde faaliyet gösteren üreticiler, satıcılar ve tüketiciler için ortak endişelerdir. Bu sorunlara yönelik çözümler arasında sürdürülebilir tarım uygulamalarının teşviki, teknoloji kullanımının artırılması, pazarlama stratejilerinin güçlendirilmesi ve kalite kontrolü süreçlerinin iyileştirilmesi yer alabilir. Sektör paydaşlarının işbirliği içinde çalışarak, zeytinyağı endüstrisinin sürdürülebilirliğini ve rekabet gücünü artırmak için kapsamlı bir yaklaşım benimsemeleri gerekmektedir.

YEŞİL ZEYTİN

- **Hasat ve İşleme Süreci:** Yeşil zeytinler, olgunlaşmamışken hasat edilir ve işlenir. Ancak, bu süreçte zeytinlerin dengeli olgunlaşması gerekmektedir. Dengesiz hasat, kalite kaybına yol açabilir. Bu nedenle, hasat zamanı ve işleme süreci titizlikle planlanmalıdır.
- **Tuzlu Salamura Problemi:** Yeşil zeytinler, tuzlu salamura içinde fermente edilerek işlenir. Ancak, doğru tuz miktarının ayarlanması önemlidir. Aşırı tuzlu veya tuzsuz zeytinler, tüketiciler tarafından beğenilmeyebilir. Optimum tuzluluk seviyelerini belirlemek için doğru yöntemler kullanılmalıdır.
- **Kalite Koruma ve Paketleme:** Yeşil zeytinlerin kalitesinin korunması ve taze kalması için uygun koşullarda saklanması ve paketlenmesi önemlidir. Hijyenik koşullar altında

paketlenmeyen zeytinler, bozulabilir veya kalite kaybına uğrayabilir. Bu nedenle, kalite kontrolü süreçlerine ve hijyen standartlarına uygun şekilde işlem yapılmalıdır.

SİYAH ZEYTİN

- **Olgunlaşma ve Hasat Zamanı:** Siyah zeytinler, tam olgunlaştıktan sonra hasat edilir. Ancak, hasat zamanının doğru belirlenmesi önemlidir. Erken veya geç hasat edilen zeytinler, kalite kaybına neden olabilir. Olgunlaşma sürecinin izlenmesi ve hasat zamanının belirlenmesi için uzman tavsiyesi alınmalıdır.
- **Fermente ve Konserve Süreci:** Siyah zeytinler, genellikle tuzlu salamura veya fermente edilerek işlenir. Bu süreçlerin doğru şekilde uygulanması önemlidir. Yanlış fermentasyon veya konserve süreci, zeytinlerin lezzetini ve kalitesini etkileyebilir. Optimum işleme koşullarının sağlanması gerekmektedir.
- **Kalite Standartları ve Sertifikasyon:** Siyah zeytinlerin işlenmesi ve satışı sırasında kalite standartlarına uygunluk önemlidir. Ulusal ve uluslararası kalite sertifikalarının alınması, tüketicilere güven verir ve ürünlerin rekabet gücünü artırır.

AYDIN

Aydın ili, Türkiye'nin önemli zeytin ve zeytinyağı üretim bölgelerinden biridir.

- **İklim Değişikliği ve Su Yönetimi:** Aydın'da zeytin yetiştiriciliği, sıcak ve kurak bir iklimde gerçekleşir. İklim değişikliği, daha da belirgin hale geldiğinde, bu kuraklık sorunu daha da artabilir. Bu nedenle, su yönetimi stratejileri ve su tasarrufu önlemleri benimsenmelidir. Damlama sulama gibi modern sulama tekniklerinin kullanımı artırılmalıdır.
- **Zeytin Hastalıkları ve Zararlıları:** Zeytin ağaçları, çeşitli hastalıklara ve zararlı böceklerle karşı duyarlı olabilir. Bu hastalıklar ve zararlılar, ürün miktarını ve kalitesini olumsuz yönde etkileyebilir. Bu nedenle, entegre zararlı mücadele yöntemleri ve hastalık kontrolü uygulanmalıdır.
- **Pazarlama ve Rekabet:** Aydın'da zeytin ve zeytinyağı üretimi oldukça yaygındır ve dolayısıyla sektördeki rekabet de yüksektir. Üreticilerin ve tüccarların, ürünlerini pazarlamak ve satmak için etkili stratejiler geliştirmeleri önemlidir. Markalaşma, kalite standartlarına uygunluk ve uluslararası pazarlara erişim konularına odaklanılmalıdır.
- **Altyapı ve Teknoloji:** Aydın'daki zeytin ve zeytinyağı endüstrisinde altyapı ve teknoloji yatırımları önemlidir. Modern tarım ekipmanları, sulama sistemleri ve işleme tesisleri, üretim verimliliğini artırabilir ve ürün kalitesini iyileştirebilir. Bu nedenle, çiftçilere ve tüccarlara bu teknolojilere erişim sağlanmalı ve teknik destek sunulmalıdır.
- **Eğitim ve Destek:** Aydın'daki zeytin ve zeytinyağı sektöründeki üreticilerin ve tüccarların eğitim alması ve teknik destek alması önemlidir. Tarım uzmanlarından eğitimler düzenlenmeli, tarım danışmanlığı hizmetleri sunulmalı ve sektördeki en iyi uygulamaların paylaşılması teşvik edilmelidir.